

угоди, формується остаточне рішення, яке прийнятне для всіх сторін спору. Учасники ознайомлюються з текстом угоди та підписують її (за загальним правилом, укладається у 2-х примірниках). Ця угода описує чіткий план виходу з конфліктної ситуації з вказаними часовими рамками та розподілом відповідальності між учасниками конфлікту [4].

Таким чином, відповідно до положень національного законодавства, медіація є сучасною процедурою запобігання виникненню або врегулювання індивідуальних трудових спорів, за допомогою якої сторони конфлікту мають змогу вирішити його в позасудовому порядку. За умови якщо сторони конфлікту не змогли врегулювати його даним шляхом, вони мають повне право звернутися до комісії з трудових спорів чи суду.

Список літератури

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
2. Закон України «Про медіацію» від 16.11.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
3. Трудове право України: підручник (за ред. проф. О. М. Ярошенко). Харків: Вид-во 2022. 376 с.
4. Медіація — це можливість врегулювання трудового спору. URL: <https://od.dsp.gov.ua/news/mediatsiia-tse-mozhlyvist-vrehulivannia-trudovoho-sporu/>

УДК 341.231.14

Чічкань М. В., доцент кафедри публічного та приватного права, к.ю.н., доцент,

Нагорний П. В., студент гр. КЮ-211

Національний університет «Чернігівська політехніка»

(м. Чернігів, Україна)

ЩОДО МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ОСІБ, ЩО ШУКАЮТЬ ПРИТУЛОК

Одним з найпроблемніших питань сучасного міжнародного публічного права є міжнародно-правове регулювання статусу осіб, що шукають притулок. Незважаючи на те, що потреба надання захисту та притулку особам, що зазнають несправедливих переслідувань чи намагаються втекти від реальної загрози, існує ще з Античності та впливає із загальнолюдських ідеалів гуманності, правовий статус осіб, що шукають притулок, залишається досі нерегульованим на міжнародному рівні: відсутні жодні спеціальні нормативно-правові акти, які регулюють особливості надання притулку, навіть не визначено підстави надання притулку іноземцям. Можна справедливо відзначити, що саме питання доцільності запровадження правового статусу особи, яка шукає притулок, залишається дискусійним [1].

Теоретико-практичні проблеми міжнародного права притулку налічують багато століть історії досліджень, але на сучасному етапі цим проблемам приділяється недостатньо уваги в доктринальних дослідженнях міжнародного права, хоча і слід відмітити окремі вагомні наукові праці у цій сфері, зокрема дисертаційна робота І. Сороки [1], дослідження юристів К. Косінової [4] та А. Чернявського [5]. Тим не менш, проблеми міжнародно-правового регулювання статусу осіб, що шукають притулок, потребують подальшого аналізу та розробки.

Певні труднощі виникають вже із визначенням поняття «притулок» у контексті міжнародного публічного права. Пряме визначення цього поняття у міжнародних договорах не представлено, водночас можемо віднайти наступні непрямі визначення:

- 1) як захист від переслідувань в інших країнах – *«кожна людина має право шукати притулку від переслідувань в інших країнах і користуватися цим притулком»* (ст. 14 Загальної декларації прав людини) [2];

2) як притулок, наданий певній особі іншою державою від переслідувань на підставі расової, національної, релігійної нетерпимості, або інших підстав, визнаних державою, що надає притулок, достатніми – *«держави ... підтверджують своє право надавати притулок будь-якій особі, яка, маючи цілком обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою раси, віросповідання, громадянства, приналежності до певної соціальної групи або політичних переконань, ... а також будь-якій іншій особі, яка, на їх думку, відповідає відповідним умовам для отримання притулку з гуманних міркувань»* (п. 2 Декларації про територіальний притулок, прийнятої Комітетом Міністрів Ради Європи 01.01.1977 р.) [3].

Можна помітити, що змістовне наповнення обох трактувань загалом подібне, лише у другому випадку деталізується, хоча і не завершується перелік можливих підстав надання притулку особі.

Загальна декларація прав людини визнає право на притулок від переслідувань як невід'ємне право кожної людини у сучасному демократичному світі. Водночас жоден нормативно-правовий акт чи інше джерело міжнародного публічного права не зобов'язує країни надавати притулок особам, які просять про це. Більш того, досвід проведення міжнародних конференцій, дотичних до розглядуваного питання, дає підстави вважати, що більшість держав погоджуються декларувати бажання надавати притулок від переслідувань особам, які цього потребують, але не брати певні зобов'язання з цього приводу. З цього можна зробити логічний висновок щодо важливої ознаки права на притулок від переслідувань: хоча правовідносини між особою та державою з приводу надання права на притулок визначають певні права та обов'язки обох сторін, надання притулку все ж залишається в межах суверенної волі держави, тобто жодна людина не може вимагати від будь-якої держави надання притулку і з іншої сторони кожна держава може відмовити у такому проханні [4, с. 228-229].

На практиці держави порівняно рідко відмовляють у проханні надати притулок від переслідувань. Причина криється у частій політичній змістовній наповненості такого клопотання. Якщо певна людина намагається позбутися переслідувань у деякій країні шляхом звернення до іншої з проханням про надання притулку, то логічним є вибір держави, яка має напружені відносини з країною, у якій людина зазнає переслідувань, або хоча б дотримується іншого вектору розвитку. Наприклад, досить часто опозиційно налаштовані громадяни авторитарних/тоталітарних країн звертаються із проханням про притулок до демократичних держав (хоча бувають і зворотні випадки). У такому разі надання особі притулку переходить із площини захисту прав і свобод людини до політичного аспекту зростання авторитету країни серед міжнародної спільноти чи її союзників (якщо мова йде про авторитарну країну) шляхом видимого чи реального захисту громадян із «правильними» поглядами антагоністичної країни [4, с. 228-229].

Даючи характеристику міжнародно-правовому регулюванню інституту притулку, важливо звернути увагу на особливості правового статусу таких осіб. У цьому контексті науково цікавою є думка І. Сороки стосовно недоцільності запровадження такого статусу, адже існування осіб, яким надано притулок, але не статус біженства, загалом є недоліком доктрини міжнародного публічного права. Дослідник розглядає надання особі притулку від переслідувань виключно як проміжний етап до надання статусу біженця [1]. Можна погодитись із цією думкою, хоча слід звернути увагу на думку інших науковців про те, що категорія «біженець» в основному характеризується масовістю, певною «узагальненістю» та класовим за певною ознакою підходом, а надання притулку досить часто має індивідуалізований характер та встановлюється відносно окремих осіб чи їх сімей [4, с. 230-231; 5, с. 54-55].

Як вже було зазначено вище, надання притулку від переслідувань певній особі призводить до виникнення правовідносин між людиною та державою. Слід відзначити, що обсяги правомочностей обох сторін у таких правовідносинах досить широкі: особа не обмежена у виборі держави, до якої звертатися за притулком, та держава не обмежена у праві відмовити особі у наданні притулку. Можна констатувати, що обсяг правомочностей держави все ж дещо більший, але особа також може як обирати бажану країну притулку, так і відмовити від отримання притулку, якщо ініціатором таких правовідносин виступила держава (такі випадки також можуть бути) [1; 4, с. 230].

Таким чином, міжнародно-правове регулювання статусу осіб, що шукають притулок, характеризується певною невизначеністю та недостатнім рівнем розробленості відповідного позитивного права. Дискусійні питання виникають від визначення доцільності впровадження статусу особи, що шукає притулок, до конкретних реалізацій права на притулок від переслідувань. Зважаючи на вагомість окресленої проблеми в сучасному світі, для якого характерно продовження існування недемократичних країн, у яких порушуються певні права та особи деяких категорій людей чи окремих осіб, виникає потреба нормативно-правового забезпечення міжнародно-правового регулювання статусу осіб, що шукають притулок. Проведене дослідження актуалізує зазначену проблему.

Список літератури

1. Сорока І. О. Міжнародно-правовий статус осіб, що шукають притулку // Репозиторій (архів) Національного університету "Одеська юридична академія". URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14370> (дата звернення: 08.12.2022).

2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. Офіційний Вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.

3. Декларація про територіальний притулок, що прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи 01.01.1977 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_806 (дата звернення: 08.12.2022).

4. Косінова К. С. Окремі питання міжнародно-правового регулювання інституту притулку в сучасних умовах. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9762/1/Kosinova.pdf> (дата звернення: 08.12.2022).

5. Чернявський А. Л. Інститут права притулку в сучасному міжнародному праві. Альманах м.